

Landschappelijke inpassing schapenstal Holtstraat 44 in Weerdinge

ingeloven

U-D-200

Aanleiding

De maatschap Plas-Kerperien wil vanwege groeiende werkzaamheden een nieuwe schapenstal realiseren op hun erf (Holtstraat 44). Deze stal moet plaats bieden aan circa 200 schapen. De gemeente heeft aangegeven in principe hun medewerking te verlenen aan deze bouw aanvraag, mits de stal op een goede en verantwoorde manier wordt ingepast.

In deze toelichting wordt ingegaan op deze landschappelijke inpassing. Hierbij zal eerst worden stilgestaan bij de ligging van het erf in de omgeving en de karakteristieken van het Drentse erf op de Hondsrug. Dan komt de huidige situatie kort aan bod. Tot slot wordt aangegeven hoe met de vertrekpunten vanuit de landschappelijke context de inpassing van de stal op het erf wordt vormgegeven.

Landschappelijke context

Relief

Het erf ligt op een landschappelijk waardevolle locatie op de overgang van de Hondsrug naar de lager gelegen veenkoloniën. Het relief is in dit deel goed zichtbaar en zeer markant voor het gebied.

De Dikbosstraat van Weerdinge naar Valthe loopt parallel aan de hoogtelijnen. Vanaf de weg is het hoogteverschil duidelijk ervaarbaar.

In de structuurvisie van de gemeente Emmen wordt deze kenmerkende overgang nadrukkelijk beschreven.

"Daar waar de verschillende grondsoorten elkaar 'raken' zijn landschappelijk en visueel aantrekkelijke elementen ontstaan. In Emmen is met name de overgang van zandlandschap naar het verveende landschap scherp. Op korte afstand van elkaar liggen de zeer verschillende patronen van beplantingen, wegen, bebouwing en ruimtes. De overgang van west naar oost is goed waarneembaar in het landschap. Op sommige plaatsen daalt het maaiveld zelfs meer dan tien meter binnen enkele honderden meters. De overgang is beleefbaar als men door de gemeente reist, maar vanuit sommige gebieden is de overgang zelfs echt zichtbaar als steilrand van de Hondsrug. De open gebieden die zicht bieden op deze helling zijn alleen al hierom zeer waardevol. Het open en gesloten landschap 'raakt' elkaar hier. Deze steilrand en het zicht op de openheid dient behouden te blijven".

Esdorpsysteem

Op de topografische kaart staat westelijk van de Dikbosstraat een steilrand aangegeven. Deze rand markeert de grens van de es. Op oude kaarten, bijvoorbeeld de topografische kaart van 1900, is de contour van de es nog goed terug te zien.

Deze es is onderdeel van het landbouwsysteem dat op de Hondsrug tot in de 19e eeuw is gehanteerd: het zogenaamde potstalsysteem. In dit systeem zijn drie landschappelijke elementen van belang: de essen, de beekdalen en de heidevelden.

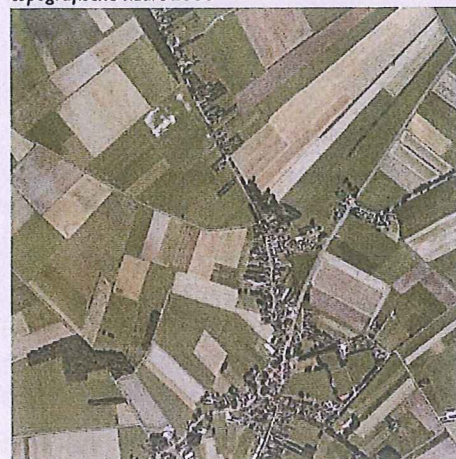
De boeren waren in die tijd zelfvoorzienend. Om voldoende voedsel te kunnen produceren en het bouwland op de essen langer vruchtbaar te houden, wordt mest van het eigen vee ingezet. Op deze werkwijze wordt het dorp en de omgeving ingericht. De boerderijen, waar het vee 's nachts verblijft, dienen als verzamelplaats voor de mest. Overdag wordt het vee geweid in de nattere, grasrijke beekdalen. De heidevelden, die te schraal en te uitgestrekt zijn, worden begraaasd door schapen. De heideplaggen worden vermengd met de stalmest. Daarmee worden de

topografische kaart 1910

topografische kaart 2000

luchtfoto 2005

restant boomgaard

zicht vanuit de achtertuin op de woning

zicht langs bestaande schapenstal naar noorden

achtererf

achterste deel van het erf

bestaande schapenstal met lage gootlijn naar landschap

essen, waar de gewassen worden geteeld, verrijkt en krijgen ze in de loop der jaren hun kenmerkende bolling. Typerend voor de percelen langs de Holtstraat is de langgerekte strokenverkaveling.

Pas na 1900 met de uitvinding van de kunstmest en de opkomst van de mechanisatie worden ook de heidevelden in cultuur gebracht. In diezelfde tijd worden de veengronden bij Weerdinge ontgonnen. Turf blijkt een goede brandstof te zijn. Deze ontginning vindt plaats in lange stroken. Deze opstreckende strokenverkaveling is nog steeds zichtbaar en onderscheidt zich van de meer onregelmatige blokverkaveling op de Hondsrug.

Boerenerven

De esdorpen worden getypeerd door een vrije ordening van bebouwing en boerderijen. Ook de opzet van de erven in het esdorpenlandschap is vrij en gevarieerd. Toch kent het Drentse erf een vast stramien. Typerend voor Drentse erven is het onderscheid tussen voorerf en achtererf. Het voorerf was voor 'de vrouw' en vormt de siertuin. Op het achtererf (voor 'de man') wordt gewerkt. Vaste onderdelen van een Drents erf zijn de boomgaard en informele overgangen naar de weg en naar het landschap. Boomgroepen markeren de ligging van het erf en geven schaduw en beschutting.

Vertrekpunten vanuit de landschappelijke context:

- Zichtbaar houden van de steilrand en de overgangen van hoog (Hondsrug) naar laag (veenkoloniën);
- Onderscheid maken tussen het voor- en het achtererf;
- Zoeken naar een losse opzet van het erf;
- Informele overgangen van het erf naar het landschap bewerkstelligen.

Huidige situatie

Het huidige erf bestaat uit een langgerekt perceel dat strak is omkaderd met beplanting. Een belangrijk deel van deze beplanting bestaat uit uitheemse soorten, waaronder coniferen.

Het woonhuis met vrijstaande garage staat op de voorzijde van het perceel. Rond het woonhuis ligt de (sier)tuin. Halverwege het perceel is met beplanting een overgang gemaakt naar het achtererf. Hier zijn ook nog enkele fruitbomen aanwezig als restant van een oude boomgaard. Op het achtererf staat een schapenstal van 13m bij 7m groot. Deze schuur is van zwart geteerd hout, met een lage gootlijn richting het landschap. Achter op het perceel vindt opslag van onder andere mest en kuilvoer plaats.

Het achtererf kan worden bereikt via een aan de noordzijde gelegen strook grond.

Vertrekpunten vanuit huidige situatie:

- Uit praktisch oogpunt blijft de toegang tot het achtererf op dezelfde manier gehandhaafd;
- De bestaande beplanting mag worden verwijderd;
- De beeldkenmerken van de nieuwe stal sluiten aan bij de bestaande schapenstal.

Voorstel landschappelijke inpassing

Uitgangspunt bij de inpassing van de schapenstal is dat het huidige erf meer het karakter krijgt van Drentse erven in de esdorpen. Hierdoor wordt het contrast met de bebouwing aan de andere zijde van de weg (de veenkoloniale zijde) vergroot. Bovendien wordt gestreefd naar een meer compacte erfopzet, waardoor de zichtlijnen vanaf de weg de Hondsrug op worden verbeterd, zoals de gemeente ook in haar structuurvisie heeft aangegeven.

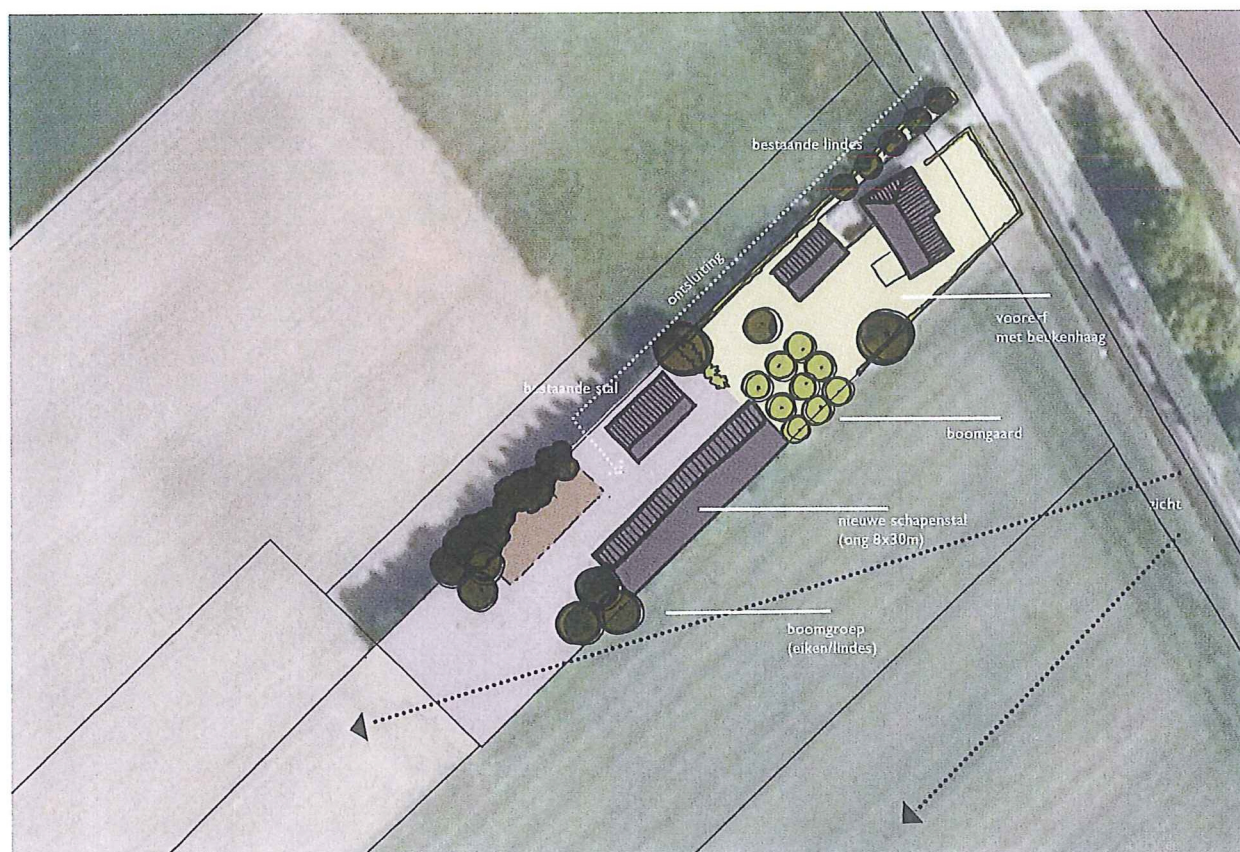
In het voorstel voor inpassing wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen het voorerf en het achtererf. Het voorerf wordt omringd door een beukenhaag, die deels al aanwezig is. Deze haag vormt een informele en passende overgang naar de weg.

Ook de overgang van het voorerf naar het achtererf wordt niet geformaliseerd. Dat past goed bij Drentse erven. Hier wordt een nieuwe boomgaard aangeplant, waarin de bestaande fruitbomen worden opgenomen. Aan de andere zijde vormen heesters de overgang naar het achtererf.

Achter de boomgaard wordt, iets terug geplaatst, de nieuwe schapenstal gerealiseerd (afmetingen ongeveer 8*30m). Vanaf de weg nemen de fruitbomen een deel van het zicht op de stal weg. Aan de westzijde van de stal markeren enkele bomen (bij voorkeur eiken of lindes) de achterzijde van het erf.

De opslag van mest, kuilvoer etc. is aan de noordzijde gesitueerd. Hier zal ook een kleine mestplaat van 50m² worden aangelegd. Dit deel wordt aan het zicht onttrokken door een bomensingel met onderbeplanting.

De achterzijde van het perceel (westzijde) krijgt een natuurlijke overgang naar de omgeving, waardoor het erf een steviger verankering in het landschap krijgt. De overtollige beplanting wordt verwijderd. Vanaf de weg zijn daardoor zichten achter het erf langs mogelijk.

schetsvoorstel landschappelijke inpassing, schaal 1:1000

Richtlijnen bebouwing

Een belangrijk deel van de uitbreiding behelst de bouw van een nieuwe schuur. Door de ligging van de schuur op de erfgrans zal de schuur (deels) het beeld en het aanzien van het erf bepalen. Daarom worden voor de vormgeving van de schuur extra aanwijzingen gegeven. Allereerst is daarbij een studie gemaakt naar de meest gewenste bouwvorm: een kapschuur, verwant aan de bestaande schuur, of een schuur met zadeldak, zoals meer traditionele schapenschuren die ook kennen.

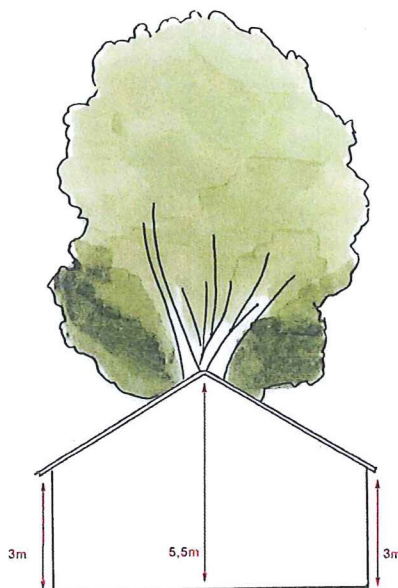
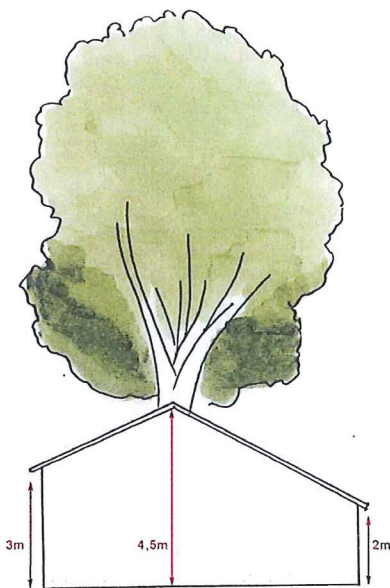
Uitgaande van een goede bedrijfsvoering en goed bruikbare schuur is een doorrijdhoogte van 3m gewenst. Vanaf de weg en het landschap gezien verdient het de voorkeur de schuur niet dominant te laten zijn in het totale ensemble van het erf. Dat kan door de schuur een flauwe dakhelling te geven en/of te kiezen voor een lage gootlijn richting het landschap. Ter referentie worden 2 foto's getoond van de huidige kapschuur op het erf en de schuur met zadeldak op een nabijgelegen perceel.

bestaande kapschuur

vergelijkbare schuur met zadeldak

Uitgaande van een benodigde goothoogte van 3m aan een zijde van de schuur, blijkt de kapschuur een maximale hoogte van 4,5m heeft. Een schuur met zadeldak heeft een nokhoogte van 5,5m.

Uit deze studie blijkt dat een kapschuur met assymmetrisch dakvlak vanwege de lage gootlijn, de lagere nokhoogte van de stal en de flauwere dakhelling gemakkelijker in te passen is met boomgroepen.

Andere richtlijnen voor de schuur zijn:

- natuurlijke materialen, bij voorkeur hout;
- donkere kleuren, het zwartgeteerde hout van de bestaande stal kan als referentie dienen;
- vormgeving past bij de functie: eenvoudige beeldtaal, weinig gevelopeningen aan de andere zijde dan de voorzijde.